

Forfatter: Sven H. Rossel

Titel: Forfatterportræt af Ambrosius Stub

Citation: "Ambrosius Stub", i *Ambrosius Stub*. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-authors-stub-p-root.pdf> (tilgået 18. september 2021)

Ambrosius Stub

Indhold

- [Indledning](#)
- [Biografi](#)
- [Forfatterskabet](#)
- [Modtagelse og efterliv](#)
- [Tekstkritiske oplysninger](#)
- [Bibliografi](#)
- [Om forfatteren til dette forfatterportræt](#)

Indledning

Perioden

Åndshistorisk set betyder det 18. århundrede i Danmark et brud med en tysk-inspireret, gejstlig, luthersk-ortodoks verdens- og menneskeopfattelse, der i litteraturen fandt sit mest fuldkomne kunstneriske udtryk i baroksalmen, hvis mester var Thomas Kingo. I stedet fulgte en verdslig dannelsesform, der orienterede sig efter det franske, humanistiske åndsliv med den græsk-romerske litteratur som forbillede. Det er dog kendetegnende for datidens kunstneriske mangfoldighed - men vel også for dansk litteraturs sene udvikling - at digtning i barokstil med Christian Frederik Wadskiær som hovedskikkelse trivedes frem til 1750, mens oplysningstidens hovedskikkelse, Ludvig Holberg, samtidigt på Grønnegadeteatret under stort tilløb fik opført sine satiriske og mere aktuelle samtidskomedier, i hvilke menneskets forstand, dets ratio, fremhæves som altings målestok.

I den efterfølgende periode mellem 1750 og 1800 bestemmes litteraturen dog ikke udelukkende af denne rationalistiske og klassicistiske litteratur, hvis yndlingsgenrer er dramaet og prosaen. Tværtimod suppleres - eller rettere modsiges - den af en følelsesorienteret retning, hvis religiøst orienterede forfattere oftest er lyrikere, som f.eks. salmedigteren Hans Adolph Brorson og Ambrosius Stub. Deres engagerede, kristne livssyn er utvivlsomt påvirket af den forudgående barokdigtning, mens deres anvendelse af en forfinet og elegant rokokostil peger frem mod sentimentalismen kort før 1800, som den f.eks. findes hos Jens Baggesen, og den efterfølgende romantik.

Biografi

"Jeg lever jevnt fornøyet"

Ambrosius Christoffersen Stub blev født i 1705 i landsbyen Gummerup, Køng sogn, mellem Fåborg og Assens. Hans fødested, et smukt og pynteligt bindingsværkshus, samt en mindsten rejst i tohundredåret for digterens fødsel, er bevaret. Den nøjagtige fødselsdato kendes ikke, men Stub blev døbt 17. maj i Verninge Kirke. Faderen, Christoffer Pedersen Stub, født ca. 1664, var en velagtet fæstehusmand og skrædder; om moderen, Christense Ibsdatter, vides blot at hun var født i Verninge 1665. De blev viet i Verninge Kirke 15. maj 1692 og Stub var det yngste af fire børn.

Stubs fader arbejdede på de omkringliggende herregårde og adelsfamilierne, der boede her, viste stor interesse for hans børn. Således blev hans ældste søn, Morten, i en ung alder forpagter paa herregården Søholm, datteren Karen var først kammerpige på Søholm og blev 1729 gift med sognepresten i Verninge - og præstegården her skulle blive midtpunktet for hele familien; Stubs anden broder, Peder, overtog senere fødestedet. Det var en dame fra disse adelskredse, Maria Dorthea Charisius på herregården Brahesholm, i 1709 gift Stockfleth, der blev Stubs gudmoder og det var efter hendes fader, at han fik sit for bondesønner usædvanlige fornavn.

Som barn færdedes Stub hjemmevant i dette herregårdsmiljø og ikke mindst med sin gudmors søn, Christian Stockfleth, der i 1744 blev udnævnt til stiftamtmand i Trondheim, sluttede han venskab og hos denne velynder fandt han frem til dennes død i 1750 et fast tilholdssted. Det var i disse omgivelser Stub fik sine første smagsprøver på et mere forfinet og elegant liv beriget af poesi, dans og musik og her lærte han også at spille klaver. Det har enten været ved sine adelige velynderes eller broderen Mortens hjælp, at Stub kom i Odense Latinskole, hvorfra han 1725 fik studentereksamen.

Den 21. juli 1725 blev Stub indskrevet paa Københavns Universitet og her tilbragte han de næste ti år uden at afslutte sit teologistudium. Hurtigt må han have skuffet sine velyndere. I et selvbiografisk digt, som han mod slutningen af sit liv, i 1756, skrev til stiftamtmand Georg Frederik Holstein i Ribe, udtrykker han sig

således herom (Kroman 2, 28-30):

Min Skiebne spillede saa sneedig med min Lykke,
Fordi jeg fandt mig ey i Nogles Agt og Nykke:
For sildig blev jeg klog af Tidens Skue-Spil,
Hvor Verden føyer den, der gjør, hvad Verden vil.

Jeg overgav min Bog, min kiære, troe Veninde:
Jeg drømte, ved min Pen, jeg saae mit Brød i Blinde:
(...)

I stedet for deltog Stub i hovedstadens selskabelige og litterære liv, hvor han blev kendt og beundret for sine musikalske anlæg. Her begyndte han også selv at digte og ikke mindst hans drikkeviser blev populære og blev sunget rundt omkring på vinstuerne også længe efter at Stub var rejst fra hovedstaden. Knud Lyne Rahbek nævner således, at arien "Gid den faae Skam der slaaer i Dag / Een Rynke paa sit glatte Pande-Skind" (Kroman 1, 76-78) og flere andre sange gik fra mund til mund "i Pilloes (dvs. Pilloys) Viinkjælder og hos Mester Hans i Torbæk"(Rahbek og Nyerup, s. 282).

Desuden skrev Stub også lejlighedsdigte, hvoraf flere var henvendt til de nye velyndere han skaffede sig i København. De mest prominente var oversekretæren i Danske Kancelli Frederik Rostgaard, Christian Stockfleths svigerfar, og generalen og krigsministeren Poul Vendelbo Løvenørn, som Stub en overgang arbejdede for som sekretær. Allerede 1728 skal Stub have skrevet et epigram, et "Latinsk Vers til Borchs Collegium efter Branden 1728" (Kroman 1, 75), i anledning af et andet epigram Rostgaard havde skrevet i forbindelse med Københavns Brand, og da Rostgaard 1740 skrev et latinsk digt i anledning af Christiansborg Slots indvielse, oversatte Stub dette året efter til dansk og sendte det til Stockfleth. Denne gav oversættelsen videre til Rostgaard, der forneden på arket egenhændigt har tilføjet, at fordanskningen er af "dend ypperlige Poët Mr. Ambrosio Stub".

I 1734 opgav Stub for alvor sit studium og forlod København. Årsagen har nok været, at han samme år i sin søsters hjem i Verringe havde mødt den attenårige præstedatter Mette Cathrine Schousboe. Flere af digtene fra denne periode er utvivlsomt skrevet til hende, således: "Spring, Hierte! spring forbi de Døre" (Kroman 1, 93-94) og "Det rette Venskabs Kiendetegn" (Kroman 1, 95-96), der begynder med linierne:"Hierte Ven! vi ere lige (dvs. stemmer overens), / Som Du er bestandig til." Sig selv karakteriserer Stub noget koket og med distance i "Jeg har kun Dyden kiær, / Den blinde Elskov driller" (Kroman 1, 100-01). Derimod kan digtet "Kiærligheds Alphabet" (Kroman 1, 84), ikke mindst dets afsluttende linier, kun forstås som et regulært frierbrev:

Min eene Kiære! skal end vor Samling ikke skeep
Du maae dog lære min Elskovs A.B.C.
Her bogstaveres i Sandhed uden Sviig
Min Stand er din, og din er min, L.I.G. siger liig.
(...)

Vor ærlig Meening i begge Hierter har sin Grund
Til fast Foreening med troefast Haand og Mund
Læs ret og rigtig: jeg er og bliver dig
Liig, ærlig, kiærlig, vil du meer, saa lev, og Døe med mig.

Ægteskabet blev indgået 17. oktober 1735 og et par måneder senere fødtes datteren Christine. To år efter, i 1737, fødtes sønnen Christian. Nogle måneder før brylluppet var Mette Cathrines velhavende farmor død og for arven købte hun på dødsboauktionen dennes gård i Langsted ved Verringe; efter brylluppet blev den anselige gård tilskødet Stub. Imidlertid var han ingen uddannet landmand og vel heller ikke den ideelle person til det daglige slæb. Han måtte snart optage prioriteter i gården, der på et tidspunkt blev indløst af svogeren Peter Schousboe og allerede i januar 1738 måtte familien gå fra gården. Hustruen og de to børn flyttede til Fåborg, hvor Mette Cathrines søster, Sophie Christence, var gift. Her fødtes 13. juli 1738 en søn, der døde samme år. Han fik navnet Vilhelm efter Christian Stockfleths fader. For at kunne forsørge sin familie fandt Stub arbejde som sekretær på omegnens herregårde, således også hos Christian Stockfleth på Brahesholm. Det er på denne tid Stub - muligvis gennem svogeren i Fåborg, prokurator Jacob Engberg - kom i forbindelse med oberstløjtnant og kammerjunker Niels Juel på Valdemarsslot på Tåsinge (en sønnesøn af søhelten Niels Juel). Juel var kendt som et livsglad selskabsmenneske, der på slottet holdt sit eget lille hof med musikere og kunstnere. Men han var også en driftig forretningsmand og foregangsmand inden for landbruget. Han satte fabriksanlæg i gang, havde sit eget handelsskib og drev smuglerhandel med købmænd på Ærø, som dengang hørte til hertugdømmet Slesvig og derfor ikke var omfattet af kongerigets toldregler. Den dårligt aflønnede Stub har utvivlsomt forbedret sine indtægter ved at assistere med eller ovenikøbet lede denne ulovlige handelsvirksomhed i årene 1738-41. Han rejste ofte til Ærøskøbing og langt op i det 20. århundrede har der her eksisteret anekdoter om hans alt for langvarige ophold hos sine værter, hans trang til stærke drikke og upålidelighed i pengesager.

I 1741 forfremmedes Stub til sekretær og samme år flyttede hans familie fra Fåborg til Odense. På trods af de nu ret gode indtægter var ansættelsen hos Niels Juel ikke tilfredsstillende for Stub, der også led under adskillelsen fra familien, hvilket på rørende vis kommer til udtryk i digtet "Er mit Hiem end ey saa nær" (Kroman 1, 114-115), der begynder således:

Er mit Hiem end ey saa nær,
O! vi samles dog en Gang,
Denne Samling er saa kiær
At min Vey ey falder lang;
(...)

Stub havde dog håbet at få en stilling, muligvis et degnekald, der ville gøre det muligt for ham at leve sammen med sin familie. Derfor sagde han allerede efter et halvt år sin stilling op og blev genforenet med sin familie i Odense.

Til Stubs ophold på Valdemarsslot må flere digte til hustruen henføres, således den smukke sang "See, Skiønhed er en Skat" (Kroman 1, 105-07):

See, Skiønhed er en Skat,
Som Elskovs Ild opgløder,
Og hæftig Længsel føder;
Hvo nægter dette, at
Jo Skiønhed er en Skat?
(...)

og det mere kendte "Du deylig Rosen-Knop" (Kroman 1, 102-04). Begge digte har dog en morale, der er noget usædvanlig for et kærlighedsdigt: skønhed forgår men dyden består og det er da også betegnende for Stub, at det langt snarere er venskabsfølelser og troskab end den glødende erotik han besynger i sine kærlighedsdigte. Til Tåsinge-tiden hører også oversættelsen efter Frederik Rostgaard (se ovenfor), mindediget til Løvenørn (se ovenfor), hvortil genremæssigt knytter sig sørgedigtet fra 1740 over Christian Stockfleths første hustru, Adolphine Christine Rostgaard (se nedenfor). Og endelig skrev Stub i denne periode også sit kendteste digt, arien "Den kiedsom Vinter gik sin gang" (Kroman 1, 122-26), der, biografisk fortolket - sammen med oversættelsen efter et tysk forlæg i Sperontes' *Singende Muse an der Pleisse* (se nedenfor), "Haab ikkuns! Haab kuns! bekymrede Hierte" (Kroman 1, 116-18) - utvivlsomt udtrykker digterens håb om en lysere fremtid for sig og sin familie.

I Odense har Stub sandsynligvis ernæret sig ved tilfældigt skrivearbejde og ved at yde juridisk hjælp som vinkelskriver. Men i byens højborgerlige kredse var han en velset gæst, hvilket fremgår af, at ved datteren Christianes døb 16. februar 1743 i domkirken blev barnet båret af Professor Anchersens hustru (Anchersen havde været Stubs rektor i slutningen af hans skoletid) og fadderne var henholdsvis byens postmester og en rådmand. Men han havde også forbindelse med forskellige adelsfamilier, hvilket fremgår af, at ved datteren Eleonore Hedevids døb 18. december 1744 i St. Hans' Kirke havde hun ikke mindre end to stiftamtmand som faddere: Grev Rantzau til Brahesborg og Christian Stockfleth. Også på deres herregårde færdedes Stub som en velset gæst. Her såvel som i Odense underholdt han med sit vid og sine musikalske og digteriske improvisationer, de såkaldte impromptuer. Med disse brillerede han også i byens vinstuer, som det fremgår af de to improviserede digte, der begge med sikkerhed kan lokaliseres til Odense: "Til Major Cremon" (se nedenfor) og "Een Drikke-Skaal til Neuberg (generalløjtnant Adolf N.), som var Commanderende General i Fyen giort ex tempore" (Kroman 1, 155-56):

Vor Neubergs Bryst
Har Moed og Lyst
at aabne Ærens Porte;
Hans kloge Tinding blive graae!
Hans hviide Orden (dvs. Dannebrogordenen) blive blaae (dvs. erstattet af Elefantordenen),
Hans Fiender blive sorte.

Men hjemme logerede familien under yderst beskedne forhold; i skatteregistret for 1743 nævnes det således, at den er fritaget for skat. De to børn, som Mette Cathrine fødte i Odense, døde som små og i 1747 døde hun selv kun 31 år gammel. I arien "Nu er jeg befriet fra Kierligheds Pagt" (Kroman 1, 193) har Stub givetvis kort efter dødsfaldet gjort en slags status over et ikke altid idyllisk ægteskab:

Nu er jeg befriet fra Kierligheds Pagt,
At slutte paa ny, bliver aldrig min Agt,
Den føder saa ofte en seylivet Harm,
Som sielden vil døe i en sukkende Barm.
Hvor fandt man et Par,
Hvis Glæde ey var

En Rose, som stikkende Torne dog bar?

Skiftet efter hustruen kaster lys over det propre, men fattige hjem: enkle møbler, lidt husgeråd og sengetøj og så var gælden i øvrigt ca. 55 rigsdalere "høyere og meere end Midlerne, saa bliver intet for Børnene at arve" (Kroman 2, 140-45). Hjemmet blev nu opløst og de to overlevende børn, Christine og Christian, sat i pleje hos slægtninge. Kort tid efter vendte Stub tilbage til Valdemarsslot som Niels Juels sekretær, bogholder og bibliotekar (på slottet opbevares endnu et katalog skrevet med Stubs hånd) og det er tydeligt, at hans levevis nu var endnu uregelmæssigere end tidligere og at ikke mindst drikkeriet tog overhånd. Stubs udgiver, T.S. Heiberg, har i et brev til Rasmus Nyerup givet flg. oplysninger om digterens andet ophold paa slottet: "Stub havde helst Omgang med Gaardens Betiente, med hvilke han øvede Spil og Drik, men i de kultiverede Selskaber kom han meest tvungen, fordi han behagede med sine Vittigheder, men sielden stod han ædru fra Bord, han kunde være fiin og gemen i sine Udtryk, ligesom han fandt Selskab til" (Birket-Smith, s. 336). Ifølge Heiberg tog Juel sig af Stub og skaffede ham efter svireturene nye klæder. Ligeledes lod han flere gange Stub ledsage sig, når han sent på sommeren rejste ind til hovedstaden på sit årlige, månedslange ophold for at besøge teatrene eller tilbringe tiden rundt omkring på Københavns forlystelsessteder.

Under sit andet ophold på Valdemarsslot var Stub produktiv som digter af arier og drikkeskåler ved fester. Han skrev også et lejlighedsdigt til en fest i anledning af kronprinsens, den senere Christian 7.s fødsel i 1749 og denne drikkeskål til en fødselsdagsfest på slottet (Kroman 1, 200):

Her er jo Fred?

Ja Fryd i Fred gav nu Signal,

Vi fyre med,

Og løsne vor Pocal.

Paa Vertens Fødsels-Fest,

Er denne Løsning best:

O! at han snese Gange faaer,

Et nyt lykosaligt Aar!

Endelig må fra denne tid også nævnes Stubs eneste udprægede erotiske kærlighedsdigt "Ey saa hvi tripper du saa fast" (Kroman 1, 220-21). Det menes skrevet i forbindelse med den begivenhed, der - som Hans Brix (Brix, s. 69) antager - har ført til, at Stub i efteråret 1752 måtte forlade slottet: uden for ægteskab fødte en tjenestepige et barn, som man formodede Stub var fader til; barnet døbttes 7. marts 1753. Dette er den episode Chr. K.F. Molbech benyttede i sit romantiske skuespil om digteren, *Ambrosius* (1877). Her bortvises Stub, fordi han har forelsket sig i baronens (dvs. Juels) datter.

Kort tid efter barnets fødsel flyttede Stub til Ribe, hvor flere af hans gamle studenterkammerater fra København nu boede. Deres beundring for digteren, der vel i begyndelsen af sit ophold - efter at rejsepengene fra Niels Juel var sluppet op - måtte leve af almisser og lån, var endnu levende og de skaffede ham 1754 en stilling som skoleholder for byens mere velhavende børn; nu omgikkes Stub - ligesom i Odense - på lige fod med byens mest indlydelsesrige borgere. Ribes andre skoleholdere, der mente at Stubs position var et indgreb i deres næring, klagede imidlertid til magistraten og til stiftamtmanden, kammerherre Georg Frederik Holstein og efter to år måtte Stub give op. I en ansøgning til Holstein, dateret 5. juni 1756 (Kroman 2, 122-23), der ledsagedes af et digt, hvori Stub giver en oversigt over sit liv (se ovenfor), bad han denne om at give sin tilladelse til han kunne give "information for de Børn, der dog aldrig blive disse Skoleholdere betroede". Ansøgningen gav intet resultat og de sidste år af sit liv måtte Stub igen hutle sig igennem på bedste beskab. Alligevel var disse år frem til hans død i 1758 yderst produktive. Omtrent en tredjedel af hans religiøse digte stammer fra denne periode og giver på trods af hans fattigdom - ved Stubs død var værdien af hans jordiske efterladenskaber tretten rigsdaler - udtryk for en ukuelig optimisme: "Jeg er fornøyet med min Gud, / Han hielper mig af Nøden ud", skriver Stub i et af sine sene digte (Kroman 2, 105). Efter en længere sygdomsperiode døde han 15. juli 1758 og blev begravet tre dage senere på St. Catharine sogns kirkegård i Ribe.

Forfatterskabet

- [Lejlighedsdigte](#)
- [Livsfilosofiske tekster](#)
- [Kærlighedsdigte](#)
- [Naturdigte](#)
- [Drikkeviser](#)
- [Religiøse digte](#)

Lejlighedsdigte

Af Stubs digteriske produktion er lejlighedsdigtene de mest traditionelle. Disse kan være private, som f.eks.

det ældste bevarede, længere digt fra Stubs hånd, et "Brude-Vers til Msr. Johan Klugh, og Jfr. Johanne Ehrenreich, den 1ste Maj 1733" (Kroman 1, 81) eller det samtidige vers på broderen Mortens svigerforældres epitafium i Køng Kirke, "Paa denne Steen de Naune staa" (Kroman 1, 79-80). Andre er rettede til de mange velgørere, der livet igennem understøttede Stub, som f.eks. digtet i anledning af Løwenørns død i 1740, der i typisk barokstil pompøst forkynder den triste hændelse (Kroman 1, 127):

Man har for nylig hørt Kanoners hule Torden
At rumle midtudi vor stille Luft i Norden,
Man spidsed Øret strax, og saae sig nøie om,
Og blev paa Timen vaer, at flygtig Fama (dvs. rygtets gudinde) kom.
(...)
I Skioldet stod af Guld et Hierte, som en Glød,
Med denne Overskrift: vor Løwenørn er død.
(...)

Af langt større inderlighed er "Sørgedigt i Anledning af Christian Stockfleths Hustru Adolphine Christine Rostgaards Død 16. Juli 1740 (Kroman 1, 133-46), der udkom som separat tryk. I skiftende versemål - dette er den længste tekst fra digterens haand - giver Stub her for første gang i sin digtning forgængelighedstemaet, der især hørte barokdigtningen til, en umiskendelig religiøs tone. Karakteristisk for ham er også sammenligningen mellem kvinden og rosen, et motiv der i senere tekster skulle udnyttes med langt større kunstnerisk virtuositet:

(...)
Urten visner, Rosen falder
I den beste Flor og Alder,
Da den maae gaee ud og døe!
Flygtig Liv! dit Blomster blegner
Tit og segner
Naar man vented Frugt og Frøe.
(...)

Endelig findes digte henvendt til kendte offentlige personer, som f.eks. digtet til Holstein fra 1756 (se ovenfor) eller, som det var skik, til kongehuset: fra Tåsinge et digt i anledning af kronprinsens, den senere Christian 7.s fødsel i 1749 (se ovenfor) og fra Ribe festsangen "Toe Rigers Velfærds Fødsels Dag" til en fest som grev Ludvig Christian von Oertz, Holsteins forgænger, holdt i anledning af Frederik 5.s fødselsdag 1753 (Kroman 2, 14-16). Endelig skrev Stub en "Kantate til Festen paa Odense Gymnasium i Anledning af Frederik d. Femtes Fødselsdag 31. Marts 1757" (Kroman 2, 31-36), der udkom som et separat tryk signeret af "den bekiendte Danske Poët Ambrosius Stub". Næsten alle disse tekster er skrevet i barokkens svulstige retoriske tradition med overdreven kongerøgtelse på de rette steder og er kunstnerisk set ikke bemærkelsesværdige ud over at demonstrere den metriske fingerfærdighed, der er Stubs varemærke. Påfaldende er dog den selvhævdelse, der kommer til udtryk både i separattrykkets forfatterangivelse og - i langt elegantere form - i digtet til Holstein (se ovenfor).

Livsfilosofiske tekster

Af større betydning er Stubs livsfilosofiske tekster. Blandt de tidligste er den nærmest programmatiske arie "Eet Roeligt Sinds fornøyelige Tilstand" (Kroman 1, 87-88), hvor man i fjerde linie måske ovenikøbet kan finde en koket henvisning til Stubs korte liv som landmand i Langsted:

Jeg lever jevnt fornøyet foruden stoere Ting,
Min Foed er Ubemøyet og frie for høye Spring;
Ved Jorden er jeg Fød,
Ved Jorden har jeg Brød,
Alt vel og Nok, jeg nøyes, jeg nøyes til min Død.
(...)

Helt i tidens smag priser Stub her - som overalt i sin digtning - mådeholdet og dyden mens han samtidigt fordømmer de lokkende laster. Dette sker dog undertiden med et humoristisk anstrøg, som når han i arien "Jeg laver tynd Caffé" (Kroman 1, 175-76) lægger hustruen følgende ord i munden:

(...)
Jeg laver tynd Caffé,
I Mandfolk! I, der skønner
At bruge Sundheds Bønner,
I see jo meget let,
At min Maneer er ret;

(...)

Stubs mådeholdsfilosofi; der helt er i tidens smag men også udgør en efterslæt af oplysningstidens livsopfattelse, efterlevede han dog langt fra altid og at Stub har følt sig tvunget til at forsvare sin bohemeagtige livsførelse fremgår af et andet - ligeledes programmatisk - digt "Uskyldig Tidsfordriv jeg har" (Kroman 1, 97-99), hvor han elegant formår at vende sine laster til dyder:

Uskyldig Tidsfordriv jeg har
I Dands, Musik og Sang,
Naar andre helst til Glasset tår,
Jeg springer Stuen lang;
Klaver jeg elsker i mit Sind,
Og lægger mest paa samme Vind;
En Aria jeg synger tit,
Melankoli gaaer qvit.
(...)

Men stor udtrykskraft - hvis kunstneriske effekt skyldes den enkle, ja jævne og dagligdags formulering - får denne livsholdning, når Stub løfter den op på et symbolsk plan i digtet "Skal Dahlens Lillie af Foragt" (Kroman 1, 108-09):

Skal Dahlens Lillie af Foragt,
Ey agtes Rosen liig?
Skal den i ald sin Purpur Pragt,
Ey mindste bryste sig?
Da begge i sin Herlighed,
Kuns Markens Blomster er,
En liden Tid de varer ved,
Saa findes de ey meer.
(...)

Saa skal du og, o Menneske!
Betænke hvad du er,
Var du endog blant dem at see,
Som Ærens Purpur Bær;
Dit Blomster til en Tid bestaaer,
Hvis Pragt dog falder af,
Din Herlighed omvexles, naar
Du lægges i din Grav.

Kærlighedsdigte

Det er karakteristisk for Stubs kærlighedsdigte, at det er troskab, bestandighed og den venskabelige forbindelse han fremhæver på bekostningen af lidenskab og kvindelig skønhed. "Jeg har kun Dyden kjær, / Den blinde Elskov driller" (Kroman 1,100-01) skriver han til sin udvalgte, Mette Cathrine, og ligeså uridderlig er digtet "See, Skønhed er en Skat" (Kroman 1, 105-07), også rettet til hustruen, med de belærende linier:

(...)
Hvo nægter dette, at
Jo Skønhed er en Skat?
Men paa den Skat at bygge,
Der svinder, som en Skygge,
Kand kaldes taabeligt;
Man let beviser sligt.
Naar Alderen tiltager,
Og Livet ikke smager,
Man siger da, god Nat!
Til denne Skønheds Skat.
(...)

Ligeledes blottet for erotisk glød er det i øvrigt udsøgte digt "Du deylig Rosen-Knop" (Kroman 1, 102-04), hvor den smukke unge kvinde, vel igen Mette Cathrine, efter den prægtigt-præcise skildring af selve rosenknoppen, der usvigeligt vil visne, med denne påmindelse om altings forgængelighed advares mod at leve i nuet; her gennemspiller Stub mesterligt vanitas-motivet, der er så typisk for barokdigtningen:

(...)
Alt hvad man deyligt finder,

De rosenrøde Kinder,
Den Mund, den Deylighed,
De Øynes Munterhed,
Den nette Krop og Hænder,
Som sig hvers Gunst tilvender,
Forgaaer;
(...)

Kun i det lokkende digt "Ey saa hvi tripper du saa fast?" (Kroman 1, 220-22), der utvivlsomt bygger på et senere erotisk eventyr med en tjenestepige paa Valdemarsslot (se ovenfor), bliver udtrykket lidenskabeligt og den obligate henvisning til forgængeligheden: "Betænk, at Ungdom varer kort, / At yndig Rose snart kand falme" anvendes snedigt til at opfordre pigen til at give sig hen og leve i nuet: "Elsk, elsk det er den rette Tiid; / Naturen gav hvert Kiøn sin Elske-Lyst og Lov".

Naturdigte

Hvad man ligeledes kun sjældent oplever i Stubs lyrik - og på dette område adskiller han sig ikke fra periodens andre digtere - er naturen og livet i naturen. Imidlertid findes der én, enestående undtagelse, det bekendte forårsdigt, arien "Den kiedsom Vinter gik sin gang" (Kroman 1, 122-26). Bemærkelsesværdig er her både den naturlighed, hvormed Stub formår at lade hverdags sproget flyde ind i et kunstfærdigt udarbejdet rytmisk skema og den måde, hvorpå digteren under sin spadseretur ud af den dystre by forstår at få sin læser til med egne øjne at se, hvordan foråret er på vej: hvordan fuglene bygger deres rede, lammene springer omkring på engen og fiskene i søen "spøger frit i Rør og siv". I sin beskrivelse af denne opvågningsproces, der ganske vist foregår i en civiliseret, kulturel natur, lykkes det alligevel Stub fint og næsten umærkeligt at smelte denne natur og menneskeverden sammen, således at billedsproget bliver flertydigt:

Ach see hvor pyntet Soelen gaaer
Med lange Straaler i sit Haar;
Den varme Krands
Er rette Kands (dvs. mulighed)
For alle Ting, som nu maae grye - paa Nye;
(...)

og samtidigt forlene det levende naturbillede med rokokokabinettets elegance:

Ach see hvor Speyle klar og glat
Den søe dog er i Lave sat,
Det er jo som
At Soelen kom
Kun for at see sit Skilderie - deri,
(...)

Og ikke desto mindre overskrider Stub i denne strofe det traditionelle naturtableau ved at lade den spejlende jordiske sol blive til en afglans af den guddommelige sol og således pege hen mod digtets metafysiske slutning. En anden vigtig, ligeledes gerne overset facet er en vis melankoli, der anes i digtets begyndelse ("Den kiedsom Vinter") og en senere disharmoni, da Stub i sit digt introducerer en "bekymret Siæl", der er beskæftiget med altings forgængelighed. Men bekymring og utilpashed forløses i harmoni, da Stub i århundredets tradition lader arien munde ud i fortrøstning og en jævn men dybfølt lovprisning af Guds forsyn og han slutter af med et greb, som først en generation senere hos Johannes Ewald skulle blive så almindeligt: at inddrage sit eget jeg, sin egen skæbne, i teksten:

Saa er da Himmel Jord og Vand
Opmuntret ved min Skabermænd,
Jeg gik omkring
Blant Tusind Ting,
Guds Forsyn spores ved Enhver - i sær.
Bekymret Siæl! saa seer du dog,
At Alting staaer, i Herrens Bog,
I hvor det gaaer, saa veed jeg grandt (dvs. nøjagtigt)
Mit Navn staaer tegnet deriblandt;
Gud kommer vist min Tarv ihu - end nu,
Hand Rammer nok den rette Tiid
Da Himlen den skal blive bliid;
Jeg tør maaskee
Vel faae at see

Min Vinter blive til en Vaar - i Aar.

Drikkeviser

Er Stub tilbageholdende, når elskov og natur skal besynges, holder han sig ikke tilbage - på trods af forsikringerne i digtet "Uskyldig Tidsfordriv jeg har" (se ovenfor) - når det gælder alkoholens velsignelser. En række drikkeviser og drikkeskåler vidner herom, hvoraf nok de fleste er inspireret af det muntre liv paa Valdemarsslot, således den såkaldte Chrambambulivise, "Lad Krig fornøye Potentater" (Kroman 1, 212-14), der er opkaldt efter en tysk likør og skrevet efter et tysk forlæg, en forløber for de populære klubviser i de sidste årtier før 1800. Med usædvanlig skarphed i tonen angriber Stub her de "tynde magre tørre Giække", der holder sig til te og klystér. Det drejer sig her om en skjult hentydning til pietisterne, der i samme strofe nævnes med navn: "Nu ligger Pietisterie, / O! drikker frit Chrambambuli."

Men sædvanligvis slår Stub også i sine drikkeviser til lyd for et vist mådehold og fremhæver den spirituelle frem for den spirituøse rus - igen med inddragelse af sig selv - som i arien "Er nogen, jeg er glæde riig" (Kroman 1, 215-19): "Der ligger hand, jeg staaer, mig fryder Viin og Noder, / Jeg har toe Guders Gunst, men ingen Griis til Broder." Velnok i nogen strid med virkeligheden fremstiller Stub sig i alle situationer som den elegante kavaler og det er netop lethed og elegance, der karakteriserer hans talrige impromptuer og epigrammer, der blev digtet på stedet ved festlige lejligheder eller når han blev introduceret til andre mennsker. Selv den spøgefulde "Grav-Skrivt over en Møe, som døde i sit 50 Aar" (Kroman 1, 181) er - når motivet tages i betragtning - ikke uden en vis elegance:

Min Brude-Seng blev reedt i Muld,
Foruden Bryllups-Gilde;
Thi Døden slog mig selv omkuld,
Da ingen anden vilde.

Men førsteprisen går givetvis til impromptuet "Til Major Cremon (major Jørgen von Cramohn blev gift 1744 med en vis Geronemine de la Mare), just som han kørte forbi et vist lystigt Selskab med sin Brud Frøken Lamare fra Jomfrue-Closteret i Odense" (Kroman 1, 160-62):

Ved Vinen den klare
Erindres vi nu,
At Frøken Lamare
Bør kommes i hu;
Du Closterets Due
Fløy (dvs. flyv) parret herfra;
Af Frøken bliv Frue,
Af Frue Mama!

Religiøse digte

Det er naturligvis ikke i denne genre man skal lede efter den religiøse tone, der ellers findes rundt omkring i så mange andre af Stubs digte, og som især er knyttet til bevidstheden om altings forgængelighed. Denne tematik afbalanceres af en fast tro på Guds forsyn, som Stub deler med tidens anden store religiøse digter, pietisten Hans Adolph Brorson. Det er en tro, der også gennemtrænger de digte, der ikke direkte er præget af pietismen, således både sørgedigtet over Adolphine Christine Rostgaard fra 1740, arien "Uforsagt hvordan min Lykke" (Kroman 2, 45-47), der som det eneste digt af Stub er optaget i *Den danske Salmebog* (nr. 43) og den kendte sang "Livet som en Seylads" (Kroman 2, 41-43):

Hvad vindes ved Verdens vidthøftige Hav!
O tusinde Farer i skummende Trav;
Man veed kuns to Havne,
Bekjendte af Navne,
Den eene vor Vugge, den anden vor Grav.

Barokkens populære metafor: livet som en sejlads mellem vugge og grav, der går helt tilbage til antikkens lyrik, udnyttes af Stub til, igen med sproglig lethed, at behandle det emne, der mest ligger ham paa sinde: Guds forsyn, der "fører os hjem, / Det styrer saa sikkert, hvor Søen er slem".

Ganske vist kunne Stub endnu på Valdemarsslot i sin Chrambambulivise gøre forsigtigt nar af pietisterne, men i slottets bibliotek kunne han også finde bøger af pietistisk observans. Desuden er det påfaldende, at "Livet som en Seylads" er skrevet i en nærmest hoppende, munter rytme (i en afskrift har digtet endog overskriften: Sømandssang), der også findes i Brorsons samling *Troens rare Klenodie* fra 1739. Brorson var fra 1741 biskop i Ribe, den by hvor pietismen efter Christian 6.s død 1746 fandt et tilholdssted, og netop den by hvor de fleste af Stubs digte blev skrevet. De to digtere var således bysbørn, endog direkte naboer, men

intet vides om en personlig kontakt. De er fælles om en inderlig, pietistisk fromhed, der for Stubs vedkommende må være kommet til i Ribeårene og - igen i et enkelt og klart sprog og næsten helt uden den sentimentalitet, der kan præge Brorson og så megen pietistisk litteratur - kommer til udtryk både i de lavmælte syv digte Stub skrev til "Jesu syv Ord paa Korset" (Kroman 2, 51-82) og i en række arier, der tematisk fortrinsvis er komponerede over modsætningen mellem synd og nåde, fortabelse og frelse og ofte udformet som en dialog mellem den faldne sjæl og Frelseren. Tematisk karakteristisk for Stubs pietisme er digtet "O du dybe Fald og Vaade" (Kroman 2, 66-67):

O du dybe Fald og Vaade (dvs. elendighed)!
O du dyre, bondløs Naade!
Mennisket, som brød Guds Bud,
Blev forligt med Gud ved Gud;
Thi hand har med eget Blod
Giort vor Sag i Christo god.

sluttende på pietistisk manér med en direkte påkaldelse af Jesus:

(...)
Vil du i hin Svovel-Søe
Ævig qvæles, aldrig døe?
Jesus frelser dig derfra
Naar du søger Golgatha.

Ligeså karakteristisk er digtet "Ach! hvi har jeg dog saa længe" (Kroman 2, 83-85), hvor den selvfølende Stub med en sproglig kraft, der er en Thomas Kingo værdig (og kun i sidste linie skattende til pietismens billedsprog) ganske naturligt selv optræder i teksten og derigennem giver den en personlig inderlighed:

(...)
Far da vel bedrøvet Glæde,
Som bedaared før mit Bryst:
Hvo vil evig, evig græde
For en syndig Times Lyst?
Hisset glemmes ald min Qvide;
Skiønt jeg her maae meget lide.
Tænk da kræsne Verdens Barn!
Verdens Lyst er Skum og Skarn.
(...)

Perspektivet udvides direkte ud mod det uendelige univers - og åndedraget antager næsten grundtvigske dimensioner - i arien "Jeg seer dit Konstverk store Gud" (Kroman 2, 51-52) med strofen

(...)
Jeg seer det vidt udstrakte Rum
Den Circler Himmel-Bue,
Dens Lamper uden Tal og sum
I ubegreben Lue
Mit Syen forlyster nok
Ved deylig Stjerne-Flok.
Men Siælen venter sikkerlig
Sin Himmel-Glands og Soel i dig.
(...)

Det er netop foreningen af et sådant kosmisk perspektiv og den personlige inderlighed, ja intime fromhed, der karakteriserer Stubs bedste men noget oversete religiøse forfatterskab, hvor det tidligere, mere generelt anvendte forgængelighedsmotiv nu er afløst af en eksistentiel fokusering på digterens egen afmagt. Man fristes til at tale om en sammensmeltning af det uendeligt små og det uendeligt store, der bringer endnu en salmemester, B.S. Ingemann, i erindring.

Ganske vist findes hos Stub mange eksempler på traditionel metaforik, der har sin rod i 1700-tallets barokdigtning og her har Kingo tydeligvis været et forbillede. Men helt original er Stubs ukonventionelle sprogbehandling med en udstrakt brug af bogstavrim, der er enestående i tiden og tilføjer digtningen klarhed, friskhed og musikalitet. Karakteristisk er i denne sammenhæng den af Stub hyppigt anvendte genrebetegnelse "Aria", hvortil han fandt inspiration og metriske mønstre i den samtidige tyske rokokodigtning, især hos Johann Christian Günther og Johann Sigismund Scholze, som under pseudonymet Sperontes udgav samlingen *Singende Muse an der Pleiße* (1736) med muntre selskabssange, der opnåede enorm popularitet. Helt fremadrettet er derimod det dybt personlige engagement og den selvbevidste placering af jeget som sin digtnings naturlige midtpunkt. Hermed bliver han en forløber ikke blot for

Johannes Ewald men også for romantikken efter 1800. Det er ikke mindst denne subjektivitet, holdt i skak af en yderst bevidst og raffineret formsans, der bør sikre hans navn for eftertiden.

Modtagelse og efterliv

Stub findes næppe omtalt i samtiden og selvom hans drikkeviser og impromptuer cirkulerede både mundtligt og i afskrifter forblev hans religiøse digtning ukendt i hans egen levetid indtil T.S. Heiberg i 1771 udgav hans digte. Først nu blev Stub og hans forfatterskab kendt af offentligheden. Heiberg selv havde ikke meget tilovers for Stub og skriver nedladende om hans ubestandige natur og hang til alkohol og spil men nævner dog også hans åndrighed og kvikke replik. Samlingen blev anmeldt anonymt i *Kiøbenhavnsske Efterretninger om lærde Sager* (1771) og fik en udførlig og rosende omtale: "Selv om ikke alle de Stykker, som Samlingen indeholder, er Mesterstykker, turde man om nogle, og det er ikke faa, vel sige, at ingen, ikke den største Mester, skulde have leveret dem bedre". Alt hvad Heiberg skriver om Stub er utvivlsomt rigtigt men fortæller ikke hele sandheden og oplyser intet om Stub som digter. Men karakteristikken gav næring til den romantiske myte om den ludfattige poet, der tilbragte et kort og elendigt liv som en halvt forkommen, udisciplineret og fuglefri boheme. På denne myte byggede Molbech delvist sit skuespil *Ambrosius* fra 1877 (se ovenfor), der året efter opførtes på Det kgl. Teater under stor tilstrømning af et begejstret publikum med Emil Poulsen i titelrollen som den stærkt idealiserede, håbløst forelskede digter. Stykket blev oversat til hovedsprogene, udkom i en lang række oplag og skabte fornyet interesse om digteren. Man kan til en vis grad tale om en regelret Ambrosiusfeber, der efter premieren greb hovedstaden og manifesterede sig både i Ambrosiuskager og Ambrosiuscigarer. Det er først Frederik Barfod, der begynder at udforske Stubs biografi, et arbejde, der videreføres af Hans Brix og Erik Kroman, og det er karakteristisk at intet portræt af digteren har kunnet findes.

I litteraturhistorien behandles Stub allerede i K.L. Rahbek og Rasmus Nyerups *Udsigt over den danske Digtekunst under Kong Frederik den Femte* fra 1819 særdeles anerkendende og de giver prøver på hans digtning. I N.M. Petersens fortjenstfulde *Bidrag til den danske Literaturs Historie* (1853-61) karakteriseres Stubs digtning som "det første Udbrud af den nyere danske Lyrik" og der citeres en række tekster, især Stubs impromptuer. Det er karakteristisk for Petersens begejstring, at Stub behandles udførligt på 3 1/2 side, mens Hans Adolph Brorson spises af med en enkelt side! F. Rønning kritiserer i sin *Rationalismens Tidsalder* fra 1886 (I, 58 fodnote) denne disposition uden selv at spilde mange ord på de to digtere; siden er balancen blevet genoprettet. Ikke blot i rækken af danske litteraturhistorier og litteraturleksika fra Carl S. Petersen og Vilhelm Andersens *Illustreret dansk Litteraturhistorie* (1929-34) til *Dansk forfatterleksikon* (2001) men også i håndbøger, der er udgivet i udlandet, som f.eks. Hanne Marie og Werner Svendsens *Geschichte der dänischen Literatur* (1964) og *Dictionary of Literary Biography: Danish Writers 1500-1900* (2002) findes fyldestgørende omtaler af Stub. Endelig er de mange senere udgaver af Stubs digte fra H. Triers i 1918 over Henning Fonsmarks i 1961 til Asger Schnacks i 1987 et tegn på hans vedvarende og velfortjente popularitet.

Tekstkritiske oplysninger

Stub selv har nok hverken kunnet overskue sin spredte produktion eller haft samling på sine manuskripter og han udgav selv aldrig nogen digtsamling; kun seks af hans digte blev trykt i hans egen levetid, fire i forskellige blade og to som separate tryk. Dog har man ikke længe efter Stubs død begyndt at indsamle hans digte, der alle synes at stamme fra tiden efter 1730. Flere optegnedes i tidens løb - ifølge Kroman (Kroman 1, 48-51) - i blandingshåndskrifter, små håndskrevne hefter, hvoraf et enkelt (KB: NKS 3225, 4° indeholder 24 tekster, et andet (Ribe Katedralskoles Bibliotek: D 25, Stubiana) 17 tekster; muligvis har T.S. Heiberg til sin første udgivelse fra 1771 haft et lignende håndskrift som forlæg. Det håndskrift i Kgl. Bibliotek (NKS 514, 8°), der har samme titel som denne udgave og indeholder de samme digte, har dog ikke været dette forlæg men er en samtidig afskrift af Heibergs nu tabte trykmanuskript. Endvidere findes enkelte digte spredt rundt omkring i en række digtsamlinger fra 2. halvdel af 18. årh. - ikke mindst har interessen for hans korte, vittige impromptuer været stor. Derimod er der ingen tegn på, at Stubs digte har haft nogen udbredelse i folketraditionen; de findes yderst sjældent i skillingstryk eller i de såkaldte almuevisebøger (Rossel, s. 106).

En egentlig systematisk indsamling af Stubs digte blev først foretaget af præsten Thomas Severin Heiberg, som 1771 udgav *Arier og andre Poetiske Stykker af Ambrosius Stub*, hvorigennem Stub først blev kendt af offentligheden. I de to bind *Arier og Sange* (1773 og 1777) medtog Heiberg henholdsvis 25 og 8 digte af Stub. Udgaven fra 1771 foranledigede Stubs søn, Christian (ca. 1737-1776), til at fremdrage digte, der endnu ikke var publicerede. I 1780 optrykte han Heibergs samling fra 1771 og tilføjede ialt 25 andre tekster, de fleste utrykte, som han for størstedelens vedkommende fandt i faderens efterladenskaber. Christian Stubs udgave må have været en kommerciel succes, for to år senere, 1782, udkom hos samme bogtrykker i Odense *Anhang til Ambrosii Stubs Poetiske Tanker* og der kan ikke herske tvivl om, at han denne gang har hentet størstedelen af det nye materiale på Valdemarsslot.

Først med Frederik Barfods udgave fra 1848-52, *Ambrosius Stubs samlede Digte, Tredie Udgave* (Barfod regnede udgaven fra 1782 for 2. udg.), hvor det første hefte indeholder tekst og noter, det andet en udførlig

indledning, gjordes et alvorligt forsøg på biografisk forskning. Barfod har sammenarbejdet de tre tidligere udgaver og beholdt stort set den gamle inddeling fra Heiberg og Christian Stub, hvortil han føjede et kort afsnit med oversættelser; ialt var samlingen hermed paa 95 digte. Fjerde og femte udgave af Barfods samling fra 1878 og 1879 udelader kildehenvisningerne og erstatter den lange indledning med en ganske kort biografisk oversigt. I årenes løb er flere nye digte af Stub kommet til og disse er medtaget i den definitive og forbillige tekstkritiske to-binds udgave af Erik Kroman fra 1972, der indeholder ialt 119 digte, breve fra Stub og dokumenter vedr. digteren samt en udførlig biografisk indledning.

Teksterne er sat efter *Ambrosius Stubs Digte*. Ved Erik Kroman. Bd. 1-2. Rosenkilde og Bagger. 1972.

Bibliografi

[Dansk Litteraturhistorisk Bibliografi.](#)

- [Værker](#)
- [Senere tekstudgaver](#)
- [Biografiske og litteraturhistoriske behandlinger](#)

Listen er selektiv og er delt i tre afdelinger: værker, senere tekstudgaver og en selektiv liste over biografiske og litteraturhistoriske behandlinger.

Værker

Da hans Kongel. Majest. Vor Allernaadigste Arve Konge og Herre Den stormægtigste Monarch Kong Friderich den Femte Hans Høye Fødsels-Dag d: 31 Martij 1757 Blev celebrered med Oration og Music paa det Kongelige Gymnasio udi Odense, Odense 1757.

Arier og andre Poetiske Stykker af Ambrosius Stub, udg. af T.S. Heiberg, Kbh. 1771.

Arier og Sange I-II, udg. af T.S. Heiberg, Kbh. 1773-77.

Arier og andre Poetiske Stykker af Ambrosius Stub. Andet, rettede og forøgede Oplag, udg. af Christian Stub, Odense 1780.

Anhang til Ambrosii Stubs Poetiske Tanker, udg. af Christian Stub, Odense 1782.

Senere tekstudgaver

Ambrosius Stubs samlede Digte, Tredie Udgave I-II (udg. 1773-77 betragtedes som 2. udg.), forøget og udg. med indledning og noter af Frederik Barfod, Kbh. 1848-52.

Samlede Digte af Ambrosius Stub. Fjærde Udgave, revideret, forøget og udg. af Frederik Barfod, Kbh. 1878; genudg. 1879.

Udvalgte Digte, udg. med indledning og noter af H. Trier, Kbh. 1912.

Digte i Udvalg, udg. af Alex. Schumacher, Kbh. 1918.

Digte, udg. af Kjeld Elfelt, ill. af Povl Christensen, Kbh. 1941; genudg. 1943.

Hvad vindes paa Verdens vidtløftige Hav og andre Digte, Odense 1944.

Hvad vindes paa Verdens vidtløftige Hav og andre Digte, udg. af Martin N. Hansen og Kaj Hasselmann, ill. af Axel Nygaard, Odense 1947.

Samlede Digte, udg. af Henning Fonsmark, Kbh. 1961.

Ambrosius Stubs Digte I-II, udg. med indledning og noter af Erik Kroman, Kbh. 1972.

Digte, udg. af Asger Schnack, Kbh. 1987.

Biografiske og litteraturhistoriske behandlinger

K.L. Rahbek og Rasmus Nyerup: *Udsigt over den danske Digtekunst under Kong Frederik den Femte*, Kbh. 1819.

Ambrosius Stub - Forfatterportræt skrevet af Sven H. Rossel

Sophus Birket-Smith: *Til Belysning af litterære Personer og Forhold (...). En Samling Breve*, Kbh. 1884.

Hans Brix: "Ambrosius Stub", i: *Danmarks Digtere*, Kbh. 1925, s. 105-111.

Th.A. Müller: "Noget om Ambrosius Stubs Liv og Personlighed", i: *Festskrift til Kristian Erslev*, udg. af Poul Nørlund, Kbh. 1927), s. 409-448; genoptrykt i Th.A. Müller: *Afhandlinger i Udvalg*, Kbh. 1942, s. 176-210.

Hans Brix: "Til Ambrosius Stub", i: *Analyser og Problemer I*, Kbh. 1933, s. 281-293.

Th.A. Müller: "Noget om Ambrosius Stubs Liv og Digtning", *Tilskueren I*, 1934, s. 73-95; genoptrykt i Th.A. Müller: *Afhandlinger i Udvalg*, Kbh. 1942, s. 211-225.

Hans Brix: *Ambrosius Stub*, Kbh. 1960.

Erik Kroman: *Ambrosius Stub og hans ærøske Forbindelser*, Kbh. 1967.

Sven Hakon Rossel: *Mellem Holberg og Ewald 1730-66*, Kbh. 1975.

Thomas Bredsdorff: *Digternes natur*, Kbh. 1975, s. 18-24.

Erik Sønderholm: "Stub og Ewald. Et par nyfundne småtekster", i: *Danske Studier*, 1976, s. 114-118.

Herlov Brix: "De 4 Vel", i: *Hymnologiske Meddelelser V*, 1976, s. 181-188.

Johan de Mylius: *Anskuelsesformer*, Kbh. 1991, s. 144-149, 182-185, 205-217.

Klaus P. Mortensen: *Himmelstormerne*, Kbh. 1993, s. 51-53.

Klaus P. Mortensen, i: *Læsninger i dansk litteratur I*, Odense 1998, s. 194-210.

Gerd Lütken, i: *Litteraturens stemmer*, Kbh. 1999, s. 527-529.

Erik Sjøberg: "Den ydre skønhed og den indre," i: *Danske Studier*, 1999, s. 120-155.

Sven H. Rossel

Sven H. Rossel (f. 1943) er professor i nyere skandinavisk litteratur ved Universität Wien.